

ЉИЉАНА ЛИЛИ ОТАШЕВИЋ СКУЛПТОРКА ИЗ ТОРОНТА

СКУЛПТУРА ЈЕ ТРАЈАН ДИЈАЛОГ СА СВИМА

Скулптуру у јавном простору сам сматрала за прави пример употребног аспекта у уметности, каже Љиљана Лили Оташевић

Пише:
Гордана ЛАКОВИЋ

За часопис СЛОВО говори Љиљана Лили Оташевић, скулпторка из Торонто.

- **Цошуа** је лагано листао странице мог портфолија, сећа се Љиљана Лили Оташевић својих првих уметничких корака у Торонту. С почетка до краја, па опет. У тишини, без коментара, ни добро је ни није добро. Ја сам се трудила да изгледам равнодушно и блазирано. Он је сигурно био већ двадесети галериста у Торонту којем сам у то време показала своје радове. И то не рачунајући све оне портфолије на компакт-дискетима које сам разаслала којекуда од Бостона и Њујорка па опет до Торонто. Тако то иде, пошалеиш на милион места и нешто мора да се деси. Чиста статистичка шанса, ако ништа друго. Тако сам научила да одбијање не схватим као свој лични неуспех. Од много затворених врата, једна ће се отворити. Ако покуцаш, отвориће ти се.

И тако и би.

- Свиђају ми се ваши радови. Јавите ми се кроз месец дана да се договоримо око термина за изложбу. – рече **Цошуа Бурстон**, мртав 'ладан, што бисмо ми рекли, тек тако, као да је то најнормалнија и најочекиванија ствар на свету. Без непотребне приче, каже: „Јавите се.”

– Врло добро, свакако ћу Вам се јавити. Хвала Вам на посвећеном времену. Довиђења. – рекох хладнокрвно и професионално и уз израз лица искусног покераша, којем се добитак дешава толико често да

Möbius- Скулпторско дело Љиљане Оташевић

Одвек ме је занимала
употребна страна уметности
- Љиљана Оташевић

фото: Приватна архива

ОД ОБРЕНОВЦА ДО ТОРОНТА

Љиљана Лили Оташевић је рођена у Обреновцу 1969. узнаку Јарца, подзнак Водолија – срећом. Учила за дизајнера и сликара у Београду. Живи у Торонту од 1994. Уметник, мајка, пријатељ.

одавно нема видне реакције. Невероватно којом брзином човек учи кад мора. Кад сам изашла из галерије, једва сам се суздржавала да не почнем да посакајуем, као у оним филмским комедијама Б-продукције.

Телефон је зазвонио и слушалица је проговорила женским гласом. Била је то **Грета**. – Лили, један од

мојих клијената је фирма која гради велике стамбене зграде. Ангажовали су ме да организујем приватан конкурс за скулптуру у јавном простору, где би неколико уметника било позвано да учествује. Мени су поверили избор, и ти си једна од четири уметника који мам на уму. Да ли си заинтересована?

Да ли сам заинтересована?! Ма

неее, нисам уопште, чекај да проверим распоред. Још питаш, мислим се, ја сам се родила заинтересована!

- О, да, свакако, веома сам заинтересована. – рекла сам наизглед смирено.

- Радо бих чула више детаља о томе, а можда и учествовала. Грета је била дугогодишњи уметнички консултант пред пензијом. Сама чињеница да се зове Грета ми је стварала блесав утисак да доноси нешто добро са собом, филмски магично. Нисам се преварила, испоставиће се касније. У току свог радног века створила је велику мрежу клијентеле у корпоративном свету. Упознале смо се коју годину раније преко Удружења скулптора Канаде, чији сам члан била већ неколико година. У међувремену је продала неколико мојих скулптура једној фармацеутској компанији наомак Торонта. Познавала је мој рад. Скулптуре? Удружење скулптора? Да! Осим неколико енформел слика у току „канадске ране фазе“, уопште се нисам озбиљно бавила сликарством. Моје слике су и на четвртој и петој години Академије биле некакви полурељефи. Нисам баш била начисто шта радим, нешто је некако фалило.

- Срећом, професор **Зоран Павловић** је имао сасвим супротно виђење, он је веровао у мој рад више него ја сама тада. Сликала сам блатом које је у процесу сушења правило пустињске пукотине. Садилу траву на слике. Увек ми је била потребна трећа димензија, нешто тактилно, просторно. Али тога нисам била свесна у току студија, није ми тада скулптура била ни на крај памети. Студирала сам сликарство, а много година касније размишљала сам да је можда требало да студирам вајарство или индустријски дизајн, ако је то уопште битно. Одувек ме је занимала употребна страна уметности. Примењена уметност. Скулптуру у јавном простору сам сматрала за прави пример употребног аспекта у уметности. Правиш уметничко дело које ће бити трајно изложено најразличитијем профилу људи. Није само за посетиоце галерија и заљубљенике у уметност. Нема специјално осветљеног елитизма, тако често окаченог на беле зидове. Стоји у пуном светлу дана, к'о од мајке рођена.

Скулптура у јавном простору је трајан дијалог са свима. Како то остварити, питала сам се. Нисам то

фото: Приватна архива

Љилјана Оташевић са кћеркицом

дина, 'еее, то су две деценије, то је много година; да није мало претерао? Лоше јесте, али баш толико!?" — корачале су моје мисли са мном, ногу пред ногу, док сам га слушала, немо, те '93.

Јаков није био неко чије бих речи схватила олако; он је био мој наставник ликовног у основној школи, а касније ментор на мом путу ка креативном. Прво је дошла средња „дизајнерска школа“, како смо је звали, а онда Факултет ликовних уметности или популарно – Академија, у оно време сан многих, па и мој.

Остварен!

Била је мартовска или априлска ноћ '93. **Драган** и ја смо се упознали скоро три године раније, у последњој години једног срећног али умирућег времена, у чувеној години **Анте Марковића**. У то време ствари су могле да се планирају, бар је тако изгледало. Сада, три године

ДОМ ЈЕ ТАМО ГДЕ СИ ТИ

Година 2020. је за мене померила вагу. Од сада, дужина мог живота у Канади премашује дужину мог живота у Србији. А да ли је то уопште важно? И из које перспективе? Шта је то спрам вечности? Увек си ту где треба да будеш, а ја верујем кад људи кажу да је дом тамо где си ти.

Земље у којој сам се родила више нема. Да ли ћу се вратити? Одакле?

Ја још нисам отишла.

Колико видим, ту сам где и сви – на истој планети.

Она, бар, још увек постоји.

раније никад покушала, а још мање имала прилику. Пар месеци и пет макета касније, оставила сам три озбиљна конкурента иза себе.

- Лили, твој Мобијус, то је то! Сад су ме обавестили! – рече Грета са узбуђењем у гласу као да је њена скулптура одабрана. Пројекат је био обиман и обухватао не само металну скулптуру великог формата, него и скуп урбаног намештаја – савршена прилика за употребну уметност која носи и поруку! Шта више уметник може да пожели?

Обрадује ме и када чујем да је у неком разговору неко негде са задовољством рекао: „То је радила једна наша.“ Велики подстрек такође.

Сећања на Србију и на ране деведесете године прошлог века не бледе.

- Ако имаш игде да одеш, иди; у овој земљи неће бити нормалног живота следећих двадесет година. – рече **Јаков** погледом пратећи врхове својих ципела док смо прилазили ресторану да попијемо кафу.,,

Да ли је могуће... два-де-сет го-

касније, идемо улицама и правимо приватну колекцију безвредних новчаница које ветар разноси сваког петка увече. Сваког петка са све већим бројем нула – тема за **Ремарка**. Ко би рекао да ћу се икада бавити нумизматиком, помислила сам и не слутећи да ћу дуго низ година касније ту непроцењиву колекцију показивати пријатељима на једном другом континенту.

Једног мајског јутра '94. стигао је жути коверат. Овећи, другачији од других. Изгледао је службено. Кад сам га отворила, нисам уопште схватила шта је то. Тачно годину дана раније Драган и ја смо Амбасади Канаде предали захтев за иселење уз разговор и овећу камару формулара. Навикнута на нашу бирократију, очекивала сам додатне разговоре и тражење додатних папира – оно наше чувено „фали ти један папир“. Овај папир у коверти, тачније два, биле су иселеничке

наставак на страни 20

YOU COMPLETE ME

Кад је стигла моја девојчица на овај свет, док смо је носили у носилци на изласку из болнице, једна пролазница, иначе Канађанка, упитала је: – Је л' ово ново?

– Да, најновије! – рекосмо Драган и ја у глас, лица развучених у заједнички осмех.

– Добродошла на ову планету! – пожелела јој је непозната жена и продужила даље.

Кад је стигла моја девојчица, већ сам имала неколико великих пројеката иза себе.

Кад се родила, сазнала сам једноставну личну истину, оно што је најбоље рекла Дороти у филму Џери Мегвајер: You complete me.

Та мала рођена Канађанка, која одлично прича српски, део је свих мојих пројеката.

Посматра и учествује у мом раду. Она је мој помагач и инспирација. Прави макете.

И Драган – мој вишедеценијски главни технички консултант и саборац. Заједно

смо јачи, не може човек сам. Свих наших, сад већ 27 година у Канади, од почетка

до сада је праћено непредвидљивошћу. Драго ми је ипак што наша девојчица сигурно

неће морати да пролази кроз оне врсте изазова кроз које смо ми, као прва

генерација имиграната, прошли. Ако ништа друго, уштедели смо јој бар неки труд.

Можда је универзум имао у плану да нас двоје премести овде да би се она из неких разлога баш овде родила?

визе. Тек тако. То је то, није ништа фалило. Моје име, Драганово име, лични подаци и рок у којем можемо да уђемо у Канаду. То је то, ни мање ни више – дођите, хвала вам што сте показали интересовање. Сутрадан поподне Драган је дошао у друштво две авионске карте, обе у једном правцу. Поново смо научили да ходамо, говоримо и радујемо се. Научили смо да живимо у предвидљивој средини. Била је то добродошла промена. Схватили смо да овде, у Канади, нисмо странци. Бар се ја никада тако нисам осећала. Схватили смо да овде све функционише. Ја, која сам провела у најнепредвидљивијем међуградском и градском превозу путујући у школу и на студије свакодневно пуних седам година, била сам импресионирана чињеницом да овде у Торонту за сваку градску линију и аутобуско стајалиште постоји број телефона на којем се добије тачна информација о тачном минути доласка следећег возила. Не тачном сату, него минути! Овде се не гледа да ли је неко дошао из већег или мањег града. Свако је однекле дошао и носи у себи нешто вредно из своје културе чиме може да обогати и друге људе. А људи су овде истински заинтересовани да чују твоју причу и да сазнају нешто ново. Само окорелом цинику се таква лакоћа живљења не би допала.

Ипак, дуги низ година тих касних деведесетих није било лако рећи да си из Србије а да се не сусретнеш, макар на трен, са изразом nelaгоде на лицу саговорника. Толико је негативна слика о Србима пласирана у медијима да чак ни типичан, суздржан и политички коректан Канађанин није остајао равноду-

Сећање на Србију из 1993. - били смо милијардери

шан. Требало је објашњавати и разјашњавати.

Демонстрирали смо док су падале НАТО-бомбе, писали протестна писма као да ће неко да их чита... Свима нам је тада живот некако стао. Заменили смо дан за ноћ јер смо сви свакодневно пратили и бринули шта се дешава са нашим ближњима.

То време ми је најтеже пало, од кад сам дошла у Канаду. Осећала сам се сто година старом, уморном и безнадежном.

Наши људи у Канади нису толико повезани. Свако је заузет својим животним причама. Нарочито ми, придобили деведесетих. И то је сасвим о-кеј. Пре коју годину указала се прилика да направимо место за уметнике: Српска национална

академија у Канади, организација основана раних осамдесетих, доживела је својеврсну обнову пре неколико година. Било ми је драго да сам била део оснивања уметничке галерије у США. Простор је реновиран и освежен и успели смо да ставимо уметност уметника са простора бивше Југославије на уметничку мапу Торонта. Организовала сам неколико групних изложби, на којима су учествовали не само српски уметници, него и уметници са других простора Балкана и источне Европе. США галерија је једина у Торонту која већ низ година организује и изложбу дечијих радова — малих великих уметника. Једна од најбољих изложби коју сам тада имала прилику да осмислим носила је наслов Златне руке – Golden Hands. Сасвим обичан и очекиван наслов, али неочекивана поставка. У томе и јесте био штос, привући људе оним што очекују а онда их изненадити. Погађате, изложба рукотворина са наших простора. Некако сам сакупила предмете преко пријатеља од пријатеља и кума од тетак и заове па све до пашенога од зета – if you know what I mean. Од гоблена преко вунених доколеница из народних ношњи, па хекланих миљеа 'великог формата', предмета за свакодневну употребу, јастука-таписерија (да је моја мајка могла да претпостави, док их је правила, да ће једнога дана бити изложени на другој страни света), па све до неизоставног „Домаћине, мање збори да ти ручак не загорі". Од свега је било најбоље то што су јастуци-таписерије висили у простору, хеклерај се њихао на невидљивим нитима рефлектујући своје мрежасте сенке на под и зидове, чарапе бивале слике а слике чарапе – ништа мање занимљиво од уметничких инсталација у разним светским МОМА-ма. Бетси Џонсон, Версаће и Мизони би били одушевљени овим ружама и мотивима.

Нас из Србије требало би неко да учи маркетингу – чим се родимо. Тај пројекат ме је подсетио на то да је, поред свег убрзаног темпа, добро направити паузу и повезати се са људима који те често и прећутно разумеју. Са људима који су одрастали уз исте вредности, слушали исту музику и читали исте књиге, део је сећања Љилјане Лили Оташевић из опширног штива објављеног у књизи зборнику Гордане Лаковић СРЦЕМ У ОТАЏБИНИ.

СЛОВО